

Literaire helden in de klas #4 - KANTL - 11 oktober 2023

Inspiratiedag over literatuurlessen in de 2^e en 3^e graad van het secundair onderwijs (ASO, KSO, TSO en BSO)

9:00 Onthaal

9:15 Welkomstwoord Leen Van Dijck, voorzitter KANTL (5')

9:20 ***Van het eerste tot het blauwste gedicht.*** Plenair moment met dichter-auteur-troubadour Peter Holvoet-Hanssen (30')

10:00 – Keuzeblok 1

- **Literaire canon in de klas – Martijn Dentant**

Iedereen is ervan overtuigd dat we meer aan het lezen moeten met onze leerlingen. Toch laten we een van de eenvoudigste en meest effectieve gereedschappen in ons leesbevorderingsarsenaal te vaak links liggen. Frequent en uitgebreid voorlezen in de klas - óók in het secundair, en in het bijzonder voor leerlingen bij wie zelfstandig lezen lastig gaat - is een geweldige manier om aan hun taalvaardigheid te werken, en meteen hun literaire, sociale en culturele competenties bij te schaven.

In 2023 lanceerde de KANTL, met steun van Literatuur Vlaanderen, de nieuwe educatieve website literairecanonindeklas.be, met daarop zeer bruikbaar materiaal om wat vaker (literair erfgoed) te gaan voorlezen. Martijn Dentant - de maker van de pakketjes - gidst je door de leermiddelen en de ideeën erachter, en geeft praktisch advies voor wie ermee aan de slag wil.

Martijn Dentant gaf zeven jaar Nederlandse taal en literatuur aan de Britse School van Brussel, en werkte daarna als educatief medewerker voor de KANTL.

- **Samen Lezen – Silvie Vanoosthuyze (max. 18 pers)**

Tijdens de workshop duiken we in de methodiek van Shared Reading of Samen Lezen. Shared Reading werd ontwikkeld door Jane Davis binnen de context van [The Reader Organisation](#). [Het Lezerscollectief](#) Vlaanderen probeert sinds de officiële samenwerking met The Reader Samen Lezen in Vlaanderen te promoten.

Het eerste deel van de workshop lezen we samen een gedicht en/of een stukje proza uit de canon om daarna kort te reflecteren op de methodiek en de bruikbaarheid ervan voor het secundair onderwijs. Na de workshop is er voldoende ruimte voor vragen van de deelnemers.

Silvie Vanoosthuyze is als taaldocent Literatuur en didactiek verbonden aan de **Educatieve Bachelor Secundair Onderwijs** van Odisee. Ze is Licentiaat in de Germaanse talen en behaalde een diploma in het Aggregaat hoger secundair onderwijs (1993, KUL).

- **Workshop – Lies Van Gasse**

"In *Woorden Temmen 3, Toon de stad* ontdekken Lies Van Gasse en Laurens Ham een imaginaire stad aan de hand van hun favoriete dichters. Daar horen ook twee dichters uit de canon bij, Paul Van Ostaijen en Lucebert. In deze workshop ga je op een ontdekkende manier met hun werk aan de slag. Lezen is niet alleen begrijpen, maar ook kijken, luisteren, schrijven en vooral ook veel doen! Lies Van Gasse vult de sessie aan met andere praktijkvoorbeelden uit de canon die je op een gelijkaardige manier in je les aan bod kan laten komen.

Lies Van Gasse zette zich in 2008 meteen duidelijk op de kaart als dichtster met haar debuut *Hetzelfde gedicht steeds weer*. Ze won verschillende prijzen, onder ander de Dirk Martens-prijs voor crossmedialiteit van haar werk. Haar laatste bundel *beestjes* verscheen in 2021 bij Wereldbibliotheek. In 2023 verschijnen *de palganeem*, een crossmediaal brievenproject, en *Woorden Temmen 3*, een educatief boek rond poëzie (samenwerking met Laurens Ham)

- **Speeddatesessies (max. 21)**

Ontdek het educatief aanbod van Literatuur Vlaanderen, het Letterenhuis, Het Archief voor Onderwijs, het Poëziecentrum, CANON Cultuurcel, Iedereen Leest en De Krook.

11:00 - Keuzeblok 2

- **Gedichten zijn geordende klanken – Daniel Billiet**

De workshop sluit nauw aan bij het pas verschenen boek 'Wees welkom boven op mijn beste hoed', (De Eenhoorn, 2023). In deze unieke bloemlezing worden achttien iconische gedichten uit de Nederlandstalige poëzie voor volwassenen uitgelicht. Die beroemde gedichten zijn niet altijd zo eenvoudig om van te houden. Verouderde woordenschat, vreemde zinswendingen, gedateerde denkwijzen...staan een soepel genieten door jonge mensen in de weg.

Daarom wordt elk van deze gedichten geflankeerd door vier nieuwe gedichten. Duwtjes in de rug, hulpwielletjes voor een vlotter begrip. Geschreven door het kruim van de hedendaagse kinderpoëzie: Daniel Billiet, Jos van Hest, Gil vander Heyden en Bette Westera.

Drie van de beroemdste gedichten uit onze literatuur worden in de workshop op een speelse manier tot verrassend leven gewekt. Geen theoretische beschouwingen maar praktische actieve en speelse lesmodellen. Ervaar wat vandaag de dag in de klas kan met 'Moederken' van Guido Gezelle, met 'Meloep' van Paul van Ostaïen en 'Zie je ik hou van je' van Herman Gorter.

Daniel Billiet was leraar Nederlands en Engels in het secundair onderwijs en is docent creatief schrijven. Hij werd een tijdlang klasvrij gemaakt om nieuwe technieken te bedenken voor het brengen van poëzie in de klas. Als auteur is Billiet in de eerste plaats dichtster, al schreef hij ook een aantal (jeugd)verhalen.

- **Samen Lezen – Silvie Vanoosthuyze (max. 18 pers)**

Tijdens de workshop duiken we in de methodiek van Shared Reading of Samen Lezen. Shared Reading werd ontwikkeld door Jane Davis binnen de context van [The Reader Organisation](#). [Het Lezerscollectief](#) Vlaanderen probeert sinds de officiële samenwerking met The Reader Samen Lezen in Vlaanderen te promoten.

Het eerste deel van de workshop lezen we samen een gedicht en/of een stukje proza uit de canon om daarna kort te reflecteren op de methodiek en de bruikbaarheid ervan voor het secundair onderwijs. Na de workshop is er voldoende ruimte voor vragen van de deelnemers.

Silvie Vanoosthuyze is als taaldocent Literatuur en didactiek verbonden aan de **Educatieve Bachelor Secundair Onderwijs** van Odisee. Ze is Licentiaat in de Germaanse talen en behaalde een diploma in het Aggregaat hoger secundair onderwijs (1993, KUL).

- **Canon of kanon? - Stef Van Aken**

In een dynamische les over canon en canonisatie leren de leerlingen op een kritische en laagdrempelige manier de grootste namen uit de Nederlandstalige literatuur kennen. Daarbij ligt de focus (nog) niet op het lezen van teksten, maar eerder op de cultureel-maatschappelijke waarde van een canon. Dit lesontwerp biedt een kader

voor literatuurgeschiedenis in de derde graad aso, maar wil ook leerlingen (en leerkrachten) uitdagen om zelfstandig met canonwerken aan de slag te gaan

Stef Van Aken is docent Nederlands & Duits aan het Interfacultair Instituut voor Levende Talen (ILT) KU Leuven)

- **Speeddatesessies (max. 21)**

Ontdek het educatief aanbod van Literatuur Vlaanderen, het Letterenhuis, Het Archief voor Onderwijs, het Poëziecentrum, CANON Cultuurcel, Iedereen Leest en De Krook.

12:00 - Keuzeblok 3

- **Het museum van de literatuur. Documentaire fictie in de hedendaagse literatuur en het museum als activerende didactische werkvorm – Linde De Potter en Pieter Verstraeten**

Een belangrijke tendens in de hedendaagse Nederlandstalige romanliteratuur is de belangstelling voor het culturele verleden. Boeken als *Oorlog en terpentijn* en *De opgang* van Stefan Hertmans, *Duizend heuvels* en *De mensengenezers* van Koen Peeters, *De draaischijf* van Tom Lanoye, *Diepte!*, *Worst* en *Cholerastad* van Atte Jongstra bewegen zich op de grens tussen fictie en non-fictie en brengen aspecten van het leven en de cultuur van de negentiende en twintigste eeuw in kaart. Vaak doen ze dat als kleine musea: allerlei documenten en objecten worden beschreven en zelfs 'tentoongesteld'.

Deze workshop vertrekt van dergelijke voorbeelden en toont hoe je die aanpak ook kan loslaten op de literatuur van de negentiende en twintigste eeuw en hoe je de praktijk van het 'museum' kunt inzetten om samen met je leerlingen (uit de derde graad) de literaire geschiedenis van die periode te verkennen. Leerlingen maken aan de hand van allerlei voorwerpen en praktijken uit het verleden een (reële of imaginaire) tentoonstelling rond een bepaald thema, die ze van duiding en commentaar voorzien. Op die manier verkennen ze niet alleen op een actieve en betrokken manier de recente literaire geschiedenis, maar komen er ook heel wat andere vaardigheden (literair lezen en informatieverwerking, schrijven, spreken) en eindtermen (ook vakoverschrijdend) aan bod.

Linde De Potter is professor moderne Nederlandse letterkunde aan de KU Leuven. Ze werkte voorheen als conservator in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience.

Pieter Verstraeten is professor moderne Nederlandse letterkunde aan de KU Leuven. Hij heeft een verleden in de lerarenopleiding.

- **Workshop Slam Poetry – Anna Borodikhina**

In deze uitdagende, maar speelse workshop geeft Anna Borodikhina een moderne draai aan klassieke poëzie. Duik in de ritmische, rakende wereld van slam poetry en leer hoe je leerlingen kan prikkelen met klassieke gedichten.

Anna Borodikhina is een Antwerpse slam poet, rapper en theatermaker

- **Betere en meer gemotiveerde begrijpende lezers in de klas? Van onderzoeksbevindingen naar concrete handvatten voor de praktijk - Rielke Bogaert & Kim Van Ammel**

Verontrustende berichten over de dalende begrijpende leesvaardigheden en dalende leesmotivatie van onze leerlingen zijn alomtegenwoordig in de media, zowel voor het lager als het secundair

onderwijs. Maar hoe kunnen we daar nu als leraar op inspelen? Recent wetenschappelijk onderzoek schuift onder meer expliciete strategie-instructie en het bevorderen van autonome leesmotivatie naar voor. In deze bijdrage worden recente onderzoeksresultaten toegelicht en geconcretiseerd aan de

hand van twee wetenschappelijk onderbouwde begrijpende leesprogramma's.

In 2023 behaalde **Kim Van Ammel** een doctoraat in de Pedagogische Wetenschappen (UGent) met als titel "Vaardig en gemotiveerd lezen? In kaart brengen en bevorderen van leesbegrip, leesstrategiegebruik en leesmotivatie van leerlingen in het secundair onderwijs". Op dit moment is Kim aan de slag als stafmedewerker Edusprong binnen GO! CVO EduKempen.

In 2023 behaalde **Rielke Bogaert** een doctoraat in de Pedagogische Wetenschappen (UGent) met als titel "Iedereen aan boord?! Meten en bevorderen van leesmotivatie, leesstrategiegebruik en leesbegrip van leerlingen aan het eind van het lager onderwijs via een response-to-intervention design". Op dit moment is Rielke aan de slag als toetsontwikkelaar Nederlands bij het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs.

13:00 Een plenair orgelpunt door **Anna Borodikhina** (10')

13:10 Broodjeslunch

14:00 Einde